

Millaista suojaa sijoittaja tarvitsee?

Studia monetaria 27.4.2010

Jarmo Parkkonen, markkina-
valvonnan osastopäällikkö

- Sijoittajansuoja ⇔ kuluttajansuoja
- Sijoittajansuojan rakenteet
- Finanssivalvonnan valvontatoiminta
- Finanssikriisi kansainvälisesti – huomioita sijoittajansuojan näkökulmasta
- Miten eteenpäin valvonnassa?
- Miten eteenpäin sijoittajana?
- Millaista suoja sijoittaja tarvitsee?

- Sijoittajansuoja katsotaan monesti osaksi kuluttajansuojaa
 - Varsinkin kun on kyse vähittäissijoittajasta
 - Sijoittajansuojakysymyksiä nousee kuitenkin esiin myös muutoin
 - Voi liittyä laajemminkin säästämistoimintaan (talletukset, säästövakuutukset)
 - Voi tulla esille myös muutoin asiakassuhteissa (esim. asiakassopimukset)
- Ei kuitenkaan esim. kulutushyödykkeen ostajan suojaan verrattavaa
 - Sijoitustoimintaan liittyy aina sijoitusriski eli on hyväksyttävää, että sijoitustoiminta voi myös tuottaa tappiota

- Sijoittajansuoja rakentuu monesta eri osasta
 1. Säätely
 - Valtaosin EU-säätelystä tulevaa
 - Esim. vakavaraisuussäännökset ja muut säädetyt toimintaedellytykset
 2. Valvonta
 - Esim. finanssivalvonta, tilintarkastusjärjestelmä, itsesääntely
 3. Turvaverkot
 - Esim. yleinen oikeusjärjestelmä, erityiset turvajärjestelyt

- Suojamekanismeilla kohteena sekä yksittäisen sijoittajan suoja että järjestelmän toimintaedellytykset laajemminkin (vakaus ja luottamus)
 - Esim. tietojenantovelvollisuus ja eri turvaverkot

- Palveluntarjoajan toimiluvanvaraisuus ja valvonta
 - Palveluntarjoajilla toimilupavaatimus ja jatkuva valvonta
 - Pankit, vakuutusyhtiöt, sijoituspalveluyhtiöt, rahastot jne.
 - Omistajien ja johtohenkilöiden sopivuus, vakavaraisuusvaatimukset, riskienhallinta ja compliance-toiminta, sisäiset ohjeet jne.
 - Finanssimarkkinoiden infrastruktuuri toimii luotettavasti
 - Arvopaperipörssi ja arvopaperikeskus, käytettävät järjestelmät

- **Palveluntarjoajan asiakasta kohdellaan asianmukaisesti**
 - Hyvä tapa sijoituspalvelua tarjottaessa
 - Sopimus sijoituspalvelusta, selonottovelvollisuus asiakkaasta, tiedonantovelvollisuus asiakkaalle, toimeksiantojen huolellinen toteuttaminen, eturistiriitatilanteiden hallinta, asiakasvarojen säilyttäminen jne.
- **Sijoittaja saa riittävät ja olennaiset tiedot perustellun sijoituspäätöksen tekemiseksi**
 - Tarjousesitteet arvopaperitarjouksissa ja -listauksissa, listayhtiöiden pörssitiedottaminen, tarjousasiakirjat, rahastojen säännöt ja rahastoesitteet, tiliehdot, vakuutusehdot jne.
 - Arvopaperien ja sijoituspalvelujen markkinointia koskevat säännökset

- Väärinkäytösten tutkinta
 - Kaikilla samanvertaiset mahdollisuudet olennaisen ja riittävän informaation saantiin ja mahdollisuus toimia oikeellisen tiedon varassa
 - Sisäpiirintiedon käyttö, markkinamanipulaatio, tiedottamisrikokset
- Oikeusjärjestelmän yleiset keinot
 - Riita-asioiden käsittely ja rikosprosessi tuomioistuimessa
 - Muu viranomaistoiminta
- Itsesäätelyratkaisut ja riidanratkaisuelimet
 - Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan (FINE) lautakunnat ratkaisevat riitakysymyksiä palveluntarjoajan ja (ei-ammattimaisen) asiakkaan välillä

- Fiva on pääasiallinen toimilupaviranomainen
 - Myöntää/peruuttaa toimiluvan
- Valvoo valvottaviensa toimivien toimintaa yleisesti
 - Valvottavat: pankit, vakuutusyhtiöt, sijoituspalveluyhtiöt, rahastoyhtiöt, arvopaperipörssi, arvopaperikeskus
 - Huom. listayhtiöt eivät ole Fivan valvottavia, vaikka Fiva niiden tiedottamista valvookin
- Valvottavien jatkuva valvonta
 - Perustuu säännölliseen raportointiin, valvojan arvioon, hakemusasioiden käsittelyyn, tarkastuksiin paikan päällä, pienimuotoisempiin valvontakäynteihin ja muuhun yhteydenpitoon
 - Valvonta on riskiperusteista eli ei kohdistu kaikkiin toimijoihin tai toimintoihin samalla intensiteetillä

- Valvottavien menettelytapojen valvonta
 - Lähinnä palveluntarjoajan ja asiakkaan välisessä suhteessa
- Tiedonantovelvoitteiden täyttäminen
 - Listayhtiöiden tilinpäätösinformaatio ja muu tiedonantovelvollisuus, arvopaperiesitteet, arvopaperien markkinointi, tiedonantovelvoitteet asiakassuhteessa jne.
 - Osa valvonnasta etukäteistarkastamista ja osa jälkikäteistä valvontaa
- Väärinkäytösten tutkiminen ja sanktiointi
 - Esim. tiedottamisessa ja kaupankäynnissä
 - Lievemmistä laiminlyönneistä hallinnollinen sanktio, vakavammat poliisitutkintaan

- Fiva myös sääntelee ja ohjeistaa finanssimarkkinoilla toimivia
 - Fivalla tietyissä asioissa oikeus antaa sitovaa sääntelyä
 - Fiva voi myös antaa ei-sitovaa ohjeistusta ja suosituksia
 - Fiva voi antaa tulkintoja lainsäädännön sisällöstä
 - Sitova tulkinta vain tuomioistuimelta
 - Kohteena valvottavat, listayhtiöt ja osin myös sijoittajat
 - Fiva osallistuu usein myös kansalliseen lainvalmisteluun
- Fiva osallistuu eurooppalaisten valvojien yhteistyöhön
 - Yhteistyön rooli kasvanut finanssimarkkinoiden kansainvälistyessä

- Missä menevät Fivan toimivallan rajat
 - Ulkomaisia toimijoita valvoo EU-säännösten mukaan pääsääntöisesti niiden kotivaltion viranomaisen
 - Fiva ei ole tuotehyväksyjä
 - ⇒ Erilaisia sijoitustuotteita voi tarjota Suomessa EU-säätelyn perusteella
 - Fiva ei voi ratkaista asiakkaan ja palveluntarjoajan kiistakysymystä eikä voi esimerkiksi määrätä hyvityksiä
 - ⇒ FINEn lautakunnat tai yleinen tuomioistuin

- Myös käytännön rajoituksia valvontatoiminnassa

Finanssikriisi kansainvälisesti – huomioita sijoittajansuojan näkökulmasta

- Finanssikriisissä toteutuneet riskit eivät olleet sinänsä uusia
 - Niiden toteutuminen vieläpä sellaisella voimalla kuitenkin yllätti
 - Samoin yllätti kriisin leviämisenopeus ja -voima
- Sijoittajan kannalta ehkä merkittävimmät seikat
 - Luottamuksen heikkeneminen finanssimarkkinoilla vaikutti laajalti ja useaan toimijaan
 - Finanssikriisi vaikutti voimakkaasti reaalitalouteen ja sitäkin kautta sijoitussalkkuihin
 - Tuotekehitys sijoitustuotteissa oli tehnyt niistä monimutkaisia
 - Arvonmenetyksiä sijoitustuotteissa, joissa sellaisia ei odotettu
 - Kannustimet palveluntarjoajissa eivät aina toimineet asiakkaiden eduksi

Miten eteenpäin valvonnassa?

- Asiakasvalistuksen korostunut rooli
 - Fiva, FINE, ym.
 - Finanssiopetuksen lisääminen kouluissa?
- Sijoittajainformaation valvonnan kohdennukset
 - Mm. tuotteen ominaisuuksien, riskien ja kulujen selkeä kuvaaminen
- Myynti- ja tuotekehitysprosessien tiukempi valvonta
- Sääntelyä ja valvontaa kehitetään EU-tasolla
 - Mm. vähittäissijoittajille tarkoitetut tuotteet samalla viivalla
 - Uudet eurooppalaiset finanssivalvojat

Miten eteenpäin sijoittajana?

- Asianmukaisen sijoituspalvelun lisäksi tarvitaan sijoittajalta osaamista
 - Valmius tutustua saatavilla olevaan sijoittajainformaatioon
 - Valmius vertailla eri sijoituspalveluja ja -tuotteita
 - Oman riskiprofiilin ja sijoitusstrategian miettiminen
 - Mihin sijoittaa, miten paljon sijoittaa, miten hajauttaa jne.
 - Muistaa aina tuoton ja riskin välinen suhde
 - Terve skeptisyys hyvästä myös sijoittamisessa
 - Jos ei ymmärrä jotain tuotetta, niin voi sanoa ”kiitos ei”
 - Sijoittajan oikeusturvakeinojen (esim. FINE) tuntemus

Millaista suojaa sijoittaja tarvitsee?

- Palveluntarjoajat ovat luotettavia ja vakavaraisia
 - Palveluntarjoajien menettelytavat ovat asianmukaisia
 - Finanssimarkkinoiden infrastruktuuri toimii luotettavasti
 - Sijoittajalla on käytettävissään olennaiset ja riittävät tiedot perustellun sijoituspäätöksen tekemiseksi
 - Oikeusjärjestelmä riitatilanteiden ratkaisemiseksi
 - Väärinkäyttöihin finanssimarkkinoilla puututaan
- ⇒ Sijoittajalle jää kannettavaksi sijoitusriski

Finanssivalvonta

Snellmaninkatu 6, PL 103, 00101 Helsinki

www.finanssivalvonta.fi

Finanssivalvonta@finanssivalvonta.fi

Finanssivalvonnan puhelinpäivystys:

ti klo 9–10 ja to klo 14–15

maksuton palvelunumero 0800 0 5099